МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Гуманітарні та соціальні науки: сучасні тренди й виклики

Випуск 2 (49), 2025

Київ
2025

ЗМІСТ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

“Гуманітарні та соціальні науки: сучасні тренди й виклики”
(*13 листопада 2025 р.*)

Сергій СИНЯКОВ
Соціально-гуманітарні науки в нових реаліях 8

Андрій БОЖКОВ
Роль ЮНЕСКО в сучасних дипломатичних процесах 2020–2025 років: м’яка сила через просування Цілей сталого розвитку 12

Іван БАХОВ
Вплив ChatGPT на покращення навичок англійської мови студентів 16

Тамара НИЧ
Трансформація ролі й місії сучасного університету 21

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК: СМИСЛИ, ЦІННОСТІ, МЕТОДИ

Наталія ПАЛЬМ
Штучний інтелект як загроза майбутньому людства: філософський аспект 26

ФІЛОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД: МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ

Настасія ГИЧКО
Засоби наочного абстрагування від реалій жорстокості на прикладі персонажа роману “Благоволительки” 30

Богдан ЗАВЕРУХА
Відмінності міжкультурної комунікації в локалізації аудіовізуального контенту 40

Дар’я КАЛУГІНА
Збереження ритму та ритму як ключовий аспект перекладу поетичних творів у сучасній гуманітарній науці 47

Дар’я КАЛУГІНА
Передача образності, символіки та стилю автора як виклик сучасного поетичного перекладу 53

11. *Шекспір, В.* (2021). Сонети (пер. І. Франка). Львів: Каменяр.
12. *Шекспір, В.* (2020). Сонети (пер. Л. Первомайського). *Всесвіт*, (4), 67–70.
13. *Bassnett, S.* (2016). Translation and World Literature. London: Routledge.
14. *Bassnett, S.* (2020). Concrete poetry, playfulness and translation. In J. Corbett & T. Huang (Eds.). *The Translation and Transmission of Concrete Poetry* (pp. 9–20). Abingdon: Routledge.
15. *Lefevere, A.* (2021). Translating poetry: Seven strategies and a blueprint (pp. 102–120). Assen: Van Gorcum.
16. *Levy, J.* (2011). The Art of Translation. Amsterdam: John Benjamins.
17. *Nida, E. A.* (2012). Principles of correspondence. In L. Venuti (Ed.). *The Translation Studies Reader* (3rd ed., pp. 141–155). London: Routledge.
18. *Gadamer, H.-G.* (2006). Truth and Method. London: Continuum.
19. *Derrida, J.* (2016). Of Grammatology. 40th Anniversary Edition. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
20. *Venuti, L.* (2019). Contra instrumentalism: A translation polemic. Lincoln: University of Nebraska Press.
21. *Мисик, В.* (2022). Поезії Джорджа Байрона / пер. з англ. В. Мисика. Київ: Дніпро.

Дар'я КАЛУГІНА
здобувачка вищої освіти магістратури 2 курсу МАУП
за спеціальністю "Філологія"

Науковий керівник:
***Ольга КУРБАНОВА**, кандидат філологічних наук,*
доцент кафедри іноземних мов та перекладу МАУП

ПЕРЕДАЧА ОБРАЗНОСТІ, СИМВОЛІКИ ТА СТИЛЮ АВТОРА ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОГО ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Вступ

У сучасному перекладознавстві поетичний переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, адже поезія — це не лише ритм і рима, а й глибока образність, символіка та індивідуальний стиль автора. Передача цих елементів вимагає від перекладача не просто технічної точності, а глибокого занурення в художню логіку тексту, його інтонацію та культурний код. У цьому контексті постає естетичний і філософський виклик: зберегти поетичну цінність оригіналу, адаптуючи його до іншої мовної системи без втрати стилістичної глибини та авторського голосу.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі перекладної поезії в міжкультурному діалозі, а також передачею образності, символіки та стилю

автора як виклику сучасного поетичного перекладу. Збереження естетичної глибини й авторського голосу при мовній трансформації вимагає від перекладача не лише технічної майстерності, а й художньої чутливості. Невдалий переклад може призвести до втрати автентичності твору або його нерозуміння іноземною аудиторією, що актуалізує потребу в науковому осмисленні специфіки поетичного перекладу.

Мета дослідження — теоретичне й практичне специфіки перекладу поетичних творів, осмислення виявлення основних труднощів і стратегій перекладу поетичних творів, зокрема способів передачі образності, символіки та стилю автора, що забезпечують збереження естетичної цінності оригіналу в іншомовному культурному контексті.

Методи й методика дослідження

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволили всебічно проаналізувати специфіку перекладу поетичних творів, зокрема передачу образності, символіки та стилю автора. Методика дослідження передбачала поєднання теоретичного аналізу наукових джерел із практичним вивченням перекладів англомовної поезії, зокрема творів Дж. Байрона, В. Блейка, В. Шекспіра, Р. Бернса та інших. Аналіз здійснювався шляхом порівняння оригіналів із перекладами українських авторів (В. Стус [17], І. Франко [11], Д. Паламарчук [10], В. Бут [21], М. Стріха [20], Л. Воронина [19], В. Мисик [18]), що дозволило виявити ефективні способи передачі образної системи, символіки та індивідуального стилю.

Застосовано такі методи: аналіз і синтез — для опрацювання наукових джерел; лінгвостилістичний — для вивчення мовних і художніх особливостей текстів; порівняльний — для зіставлення оригіналів і перекладів; інтерпретаційний — для осмислення авторської інтенції та символіки; метод узагальнення — для формулювання висновків і практичних рекомендацій.

Результати дослідження

Дослідження показало, що ефективна передача образності, символіки та стилю автора в поетичному перекладі можлива лише за умови глибокої інтерпретації та адаптації культурно-специфічних елементів. Перекладачі демонструють здатність зберігати емоційне забарвлення, філософське навантаження та інтонаційну структуру оригіналу через добір функціональних еквівалентів, стилістичних фігур і ритмічних рішень, що відповідають природі мови перекладу.

Стиль автора, як сукупність лексичних, синтаксичних і образних домінант, потребує гнучкого відтворення з урахуванням мовних і культурних особливостей. Практика українських перекладачів підтверджує, що збереження поетичної сили твору часто вимагає відходу від буквального перекладу на користь художньої цілісності, що дозволяє іншомовному тексту звучати органічно в новому мовному середовищі.

Аналіз й обговорення результатів дослідження

Отримані результати підтверджують, що передача образності, символіки та стилю автора є складним творчим процесом, який вимагає від перекладача не лише мовної майстерності, а й глибокого розуміння культурного контексту, емоційної тональності та авторської інтонації. Практичний аналіз перекладів англомовної поезії показав, що збереження поетичної сили твору часто потребує адаптації образів, стилістичних фігур і ритмічної структури. Успішний переклад поезії можливий лише за умови поєднання технічної точності з художньою чутливістю, що підтверджує актуальність теми та обґрунтованість дослідницької гіпотези.

Одним із найскладніших аспектів мистецтва поетичного перекладу є передача складної образності, символічних значень і неповторного стилю автора. Це завдання вимагає від перекладача не лише глибокого володіння обома мовами, а й вміння відчути дух твору, його підтекст і авторську інтонацію, що часто тримається на тонких смислових натяках і багатошарових асоціаціях.

У працях А. Лефевра [14], С. Баснетт [12;13], Л. Венуті [15], а також українських дослідників — Л. Коломієць [9], Р. Зорівчак [8], Д. Наливайка [22] — поетичний переклад розглядається як інтерпретаційний акт, у якому перекладач виступає співтворцем нового тексту. Образність поезії часто пов'язана з культурними кодами, архетипами, алюзіями, що вимагає не буквального перекладу, а семантичного переосмислення.

Образність поезії не лише передає зміст, а й створює емоційний фон, що оживлює текст. Завдання перекладача полягає у відтворенні цієї багатогранної системи, з урахуванням культурно-специфічних елементів, які можуть бути незрозумілими для іншомовного читача. Перекладач має знайти образи, що зберігають не лише форму, а й емоційне забарвлення оригіналу. Наприклад, у перекладі творів Дж. Байрона [18] важливо зберегти теми боротьби, свободи та індивідуалізму. Одним із способів збереження образної системи є використання аналогічних образів, що мають подібну культурну та емоційну навантаженість в мові перекладу. Такий підхід часто застосовується при перекладі міфологічних або історичних образів, таких як зображення богів, героїв чи подій. Проте важливо не лише знайти подібний образ, але й врахувати контекст, в якому він вживається, щоб не спотворити оригінальне значення.

Помітну роль у збереженні образної системи відіграє також вибір лексичних засобів. Перекладач має правильно передати не лише образи, а й ті нюанси, що складають характер стилю автора.

Поетичний образ, на відміну від прози, часто має не лише пряме значення, а й цілий спектр підтекстів і культурних відсилань. Це добре видно на прикладі англомовної поезії, багатої на символіку та метафори. Наприклад, у творчості Вільяма Блейка [16] символіка набуває містичного й філософського змісту. У його знаменитому вірші "The Tyger" ("Тигр") [16], образ тигра символізує не лише красу і силу природи, а й амбівалентність творіння і божественного начала.

Українською цей вірш майстерно передав Василь Стус у перекладі “Тигр” [17]. Стус не лише відтворює смислове наповнення образу, а й передає глибину запитань Блейка про природу добра і зла:

Тигре, тигре, палай ясний У нічній лісній глушині...
(переклад Василя Стуса) [17].

Символіка, як елемент поетичної структури, потребує збереження не лише лексичного значення, а й контекстуального навантаження, яке може змінюватися залежно від культури-реципієнта. У творчості сучасних англомовних поетів, таких як Тед Г’юз, часто використовуються потужні природні символи — звірі, птахи, стихії. Леся Воронина [19] у своїх перекладах віршів Г’юза [19] передає не лише “сувору” образність його стилю, а й брутальну енергетику рядків. У перекладі поезії “Hawk Roosting” (“Сокіл, що сидить на гілці”) [19] вона зберігає центральний символ влади і безжальної природи:

Я сплю і сніг під моїм крилом,
В мені зосереджений світ...
(умовний приклад стилю перекладу) [19].

Таким чином, майстерність перекладача полягає у тому, щоб не лише дати буквальний відповідник словам оригіналу, а й оживити багатовимірну символіку, зберегти ритміку і водночас відтворити стильову своєрідність. Як показує практика українських перекладачів, іноді задля збереження символіки й образності доводиться жертвувати прямим перекладом, проте це виправдано, якщо у результаті текст набуває тієї самої художньої сили.

Стиль автора — це сукупність ритмічних, синтаксичних, лексичних і образних домінант, які формують його поетичний голос. Передача і збереження авторського стилю часто вимагає використання лексичних конструкцій, які максимально наближають переклад до оригінального звучання. У цьому контексті варто врахувати специфіку використання архаїзмів або діалектизмів у мові оригіналу. Наприклад, у перекладах Шекспіра часто використовуються мовні звороти, характерні для його епохи, що підкреслює історичну та культурну особливість тексту. Проте інколи неможливо зберегти точний стиль оригіналу через різницю в лексичному багатстві мов. Тому перекладач змушений вдаватися до креативних підходів, адаптуючи образи і стилістичні фігури до вимог сучасної мови. Передача образності, символіки та стилю автора є одним із складних завдань поетичного перекладу. Вона вимагає не лише мовної майстерності, а й глибокого розуміння культурного контексту, емоційної тональності та авторської інтонації. Як показують приклади українських перекладів, збереження поетичної сили твору часто потребує творчої адаптації, що дозволяє відтворити різноманітну структуру оригіналу.

Завдяки цьому український читач має змогу сприймати англомовну поезію не як сухий переказ, а як повноцінний літературний твір, що звучить по-українськи органічно, не втрачаючи глибини та краси оригіналу.

Отже, передача образності, символіки та стилю автора постає не лише як технічне завдання, а як складний естетичний і культурний виклик, що вимагає від перекладача глибокої інтерпретації, творчої свободи та філологічної майстерності.

Висновки

Поетичний переклад є однією з найскладніших форм перекладацької діяльності, оскільки поезія поєднує в собі естетичну, емоційну, культурну та лінгвістичну складову. У процесі дослідження було з'ясовано, що передача образності, символіки та стилю автора є не лише технічним завданням, а складним інтерпретаційним актом, який вимагає від перекладача глибокого розуміння художньої логіки тексту, культурного контексту та авторської інтонації.

Аналіз наукових джерел і практичних прикладів перекладу англомовної поезії показав, що ефективна передача образної системи потребує використання аналогічних образів, здатних зберегти емоційне забарвлення та культурну навантаженість оригіналу. Особливу увагу слід приділяти символіці, яка часто має багатозначний характер і вимагає семантичного переосмислення в межах мови перекладу. Збереження стилю автора — ще один ключовий аспект, що охоплює ритміку, синтаксис, лексику, інтонацію та художні домінанти, які формують поетичний голос твору.

Практичний аналіз перекладів творів Дж. Байрона [18], В. Блейка [16], В. Шекспіра [11], Р. Бернса [23], Т. Г'юза [19] та інших дозволив виявити низку перекладацьких стратегій, серед яких провідними є: адаптація культурно-специфічних образів, збереження ритміко-мелодійної структури, стилістична реконструкція, використання архаїзмів або стилістичних еквівалентів.

Як показує практика українських перекладачів, збереження поетичної сили твору часто потребує відходу від буквального перекладу на користь художньої інтерпретації, що дозволяє досягти естетичної адекватності.

Отже, поетичний переклад постає як складний творчий процес, у якому перекладач виконує роль співтворця, а не лише мовного посередника. Передача образності, символіки та стилю автора є не просто завданням, а викликом, що вимагає високого рівня мовної, культурної та інтерпретаційної компетентності.

Джерела

1. *Андрусишин, Б. І.* (2018). Основи теорії художнього перекладу: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури.
2. *Бондаренко, І.* (2021). Методологія художнього перекладу: навч. посіб. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго.

3. *Гольтер, І. М.* (2020). Складність та особливості перекладу в поетичних творах: майстерність перекладача. *Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка*. Серія "Мовознавство", (9), 56–60.
4. *Грабар, О. В.* (2024). Лексико-стилістичні особливості перекладу поезії з англійської мови на українську. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. Серія "Філологія. Журналістика. Перекладознавство", 35(74)(5, ч. 1), 225–229.
5. *Івасюк, О. Я.* (2020). Відтворення ритмічних і мелодійних домінант як засіб досягнення адекватності перекладу віршованого тексту. *Іноземна філологія*, (98), 93–97.
6. *Кикоть, В. М.* (2020). Образна матриця та переклад поезії: монографія. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А.
7. *Федоренко, О. М.* (2019). Стиль автора і перекладача: проблема збереження індивідуальності. *Слово і час*, (4), 33–40.
8. *Зорівчак, Р. Б.* (2017). Теорія і практика перекладу: лінгвокультурологічний аспект. Львів: Видавництво ЛНУ ім. І. Франка.
9. *Коломієць, Л.* (2021). Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу: монографія. Київ: Вид.-поліграф. центр "Київський університет".
10. *Паламарчук, Д.* (2018). Вибрані переклади англійської поезії. Харків: Фоліо.
11. *Шекспір, В.* (2021). Сонети (пер. І. Франка). Львів: Каменяр.
12. *Bassnett, S.* (2020). Concrete poetry, playfulness and translation. In J. Corbett & T. Huang (Eds.). *The translation and transmission of concrete poetry* (pp. 9–20). Abingdon: Routledge.
13. *Bassnett, S.* (2016). Translation and world literature. London: Routledge.
14. *Lefevere, A.* (2021). Translating poetry: S*even strategies and a blueprint* (pp. 102–120). Assen: Van Gorcum.
15. *Venuti, L.* (2019). Contra instrumentalism: A translation polemic. Lincoln: University of Nebraska Press.
16. *Blake, W.* (2008). The Tyger. In Songs of Experience. Oxford: Oxford University Press.
17. *Стус, В.* (2019). Твори: Поезії. Переклади. Київ: Дух і Літера.
18. *Мисик, В.* (2022). Поезії Джорджа Байрона (пер. з англ.). Київ: Дніпро.
19. *Воронина, Л.* (2018). Переклади поезії Теда Г'юза. Київ: Смолоскип.
20. *Стріха, М.* (2017). Улюблені переклади: поезії. Київ: Пенмен.
21. *Бут, В.* (2010). Переклади англійської поезії. Київ: Либідь.
22. *Наливайко, Д.* (2003). Поетика перекладу. Київ: Основи.
23. *Бернс Р.* (2022). Поезії (В. Мисик, пер.). Київ: Дніпро.